عقل جو انڌو

ماءُ گيتا هٿ ۾ ڪتاب کڻي، ڏيءَ کي سڏ ڪري چيائين، ”انيتا مون کي ته لڳي ٿو ته جنهن زماني ۾ گيتا لکي ويئي آهي تنهن زماني ۾ به ضرور ڪو، ٿي وي جهڙو اوزار هو. ماڻهن وٽ. نه ته انڌي ڌرتراشٽر کي ڪو هن جي دوريءَ تان ڏسي ڪري جنگ جي ميدان جي ڪهاڻي ڪيئن ٻڌائي سگهي ها سنجئه؟“

انيتا چيو، ”اها ڳالهه ته ضرور هوندي پر مان ٿي سمجهان ته ڌرتراشٽر انڌو ڪونه هو. هو عقل جو انڌو هو. سندس انڌائپ فقط تمثيل طور ڪم آندل آهي. نه ته پلا هيترا پٽ“ سو ڪورو“ ڪوئي عقل سجو ڄڻي ڇا. ۽ هيترا جوڀار ٿيا تن کي مار موچڙو ته ڪندو هوندو. جوش ۾ ڪپن ايڏيون مارون ڏيندو هوندو جو هو آخر ظالم ٿي پيا هوندا، نه پيءُ ۾ مانوتا هئي نه ٻارن ۾. ايتري قدر جو پاڻڪي جهڙي دروپديءَ کي پريءَ سڀا ۾ اگهاڙو ڪرڻ تي به ڪين ڪا راڄڪي مرم مريادا جي شناس نه رهي.“

ماءُ چيو، ”پر گنڌاريءَ چو اکين کي پٽيءَ ٻڌي ڇڏي هئي؟“

انيتا چيو، ”مون کي لڳي ٿو ظالم ڌرتراشٽر گنڌار جي سهڻيءَ راجڪاريءَ سان شادي ته ڪئي پر ڪيس شڪ رهندو هوندو ته گنڌاريءَ ٻئي ڪنهن کي نه پيار ڪرڻ لڳي. هن به مڙس جي شڪي سڀاءُ سبب پنهنجي اکين تي ڪٽي پٽيءَ ٻڌي. هڪ مٺي من واري ناري پلا گهر ۾ مڙس ۽ پٽن جي بداخلاق حالت ڏسڻ ڪاڻ ٻيو ڪيئن ٿي ڪنارو ڪري سگهي.“

ماءُ چيو، ”انيتا، ايترو سڀ تون ڪيئن سمجهي سگهي آهين؟“

ڏيءَ چيو، ”ممي، ڪاليج ۾ من وديا جو ڪورس جو ڪنيو اٿم.... ۽....؟“

”۽ ڇا؟“ ماءُ پڇيو.

”۽ گهر ۾ ڏسان ويني ته دادا پنهنجي طاقت ۽ داداگيريءَ جي نشي ۾ روز توکي رڙيون ڪري وني ٿو. پٽن کي روز ننڍيءَ ننڍي ڳالهه تان مارون ٿو ڪڍي. ليڪن ٿو سمجهي

جيڪڏهن ٻارن کي ڪن ڪان ڇڪي وڏو ڪري اخلاق جو پتلو بڻائي پيت تي ٿڦکي ڇڏيان ۽ نتيجو؟ وڏو ڀاءُ رميش ته پاڙي جي ٻارن کي ماري ڪٽي شيون ڦريندو رهيو. دادا ڪيس شيخن سان ماريو. ۽ نيٺ.... ۽ نيٺ جنهن ڏينهن شراب پي دادا توکي گاريون ٿيئي ڏنيون ته تومهه گندو نالو ڳنهي. چيس: اهو شراب پيءُ پيءُ ته رميش پيءَ کي ٻانهن ۾ ڇڪ پيئي ڪڍيو...... طاقت جي نشي ۾ پيءَ 16 ورهين جي پٽ جي ڇاتيءَ تي چڙهي ڪيس گهٽا ڏيڻ وينو. پٽمهه جهپ هٽي ڪيس ٻانهن ڪٽنديئي ڪٽي پري ڦٽو ڪيو.... پوءِ به دادا سبق نه سکيو. سندس داداگيري..... چي ڪمايان مان ٿو، گهر جو مالڪ مان آهيان، رميش نڪري وڃي منهنجي گهر مان، نه ته ڪيئنهه خون ڪندو سانس."

ماءُ اکين ۾ اهو ڀيانڪ درشيه ڪٽي روئي پيئي. ٻس ڪر انيتا، نه ياد ڪراءِ. اڄ پٽ جي وچوڙي ۾ ڪوشليا جيان پيئي ٿي تڙقان پر پتيءَ جي انياءَ کي ويني سهان هئو گانڌاريءَ وانگر اکين کي پٽي مونهنڌي آهيٻيو واهه وسيلوبه ته ڪين اٿم. هاڻي ته تو جهڙي نياڻيءَ تيهه جيڪا سندس جلهيه آهي سا اکيونهنڌي ويني سهان اکر ٿي ڪچانس ته دستو ڪنيو ٿو اچي رڏٽي مان."

"ممي تون ڪوبه خيال نه ڪر مان گيتا واري زماني ۾ ڪانه ٿي رهان. مان سٺي نوڪريءَ ۾ لڳل آهيان پنهنجو پاڻئي کو ڇگو انسانڳ ڏسي ان سانگ گهر ٺاهي هلي وينديس."

"هئو ليئنئي ڪجهه. هن ظالم جي قيد ۾ جيئڻ کان ته آزاد ٿيڻئي گهرجيئي. منهنجون سڀ واهوننئيهند ڪري رکيون اٿس. نه پيڪن سان نه ساهرن سان ٿو ڳنڍڻ ڏئي. مون لاءِ ته سڄو جهان جڻ اڇو صبوح لڳو پيو آهي. جڻ هڪ قبر ۾ ويني آهيان.

تڏهن ڌيءَ پنهنجي ماءُ کي ڀاکر پيئي چيو، "امي هڪ ڳالهه مڃيندينءَ؟"

"چئه"

"مان شادي نه ڪريان"

”چو ان مان کهڙو فائدو ٿيندو.“

”مان پنهنجي تولاءِ ٿيون گهر وٺنديس. پپا جي گهر کي الوداع ڪري نڪري هلنداسين.“

”نه ڏيءَ، تنهنجي نه اها ٿي فراخدلي، پر مان گانڌاري، ڪيئن ايڏي خود غرض ٿي سگهنديس؟“

”ممي، تون ئي ته چوندي آهين لوهه لوهه کي ڪٽي سگهندو آهي پوءِ پنهنجي ڏيءَ جي خود غرض حلت کي جواب ڏيڻ لاءِ ڇا تون به خود غرض ڇو نه ٿي ٿي پوين؟“

ماءُ ڪان هڪ ڏکهو ساهه کڻي ويو چيائين، ”ڏيءَ هي ناري جنم ئي اهڙو آهي ٻنهي جي خود غرضيءَ جو اگر ٽڪر لڳي ته لوهه لوهه سان ٽڪري چڻگون ڪڍڻ لڳي ۽ ان ۾ توهين ٻار سڙڻ لڳو ٿا....“

ڪجهه سوچي ڏيءَ چيو، ”مگر ليئن به ته ڪونهي ته توهان ٻنهي جو ٽڪر نه ٿيو آهي- پنهنجي ڏيءَ جي داداگيري گارين جو ڏوريوبي عزتي سهي سهي جڏهن تون اوڇگارون ڏيئي رڙندي آهين تڏهن ڇا اهي ٻاهه جون نڪتل چڻگون نه هونديون آهن اسان لاءِ......

”هئو“ چئي ماءُ گيتا جو پستڪ ولي ان ۾ من لڳائڻ چاهيو. نير سندس اکين مان جاري هو. ڏيءَ اڄ سڀ ڪم ڇڏي سندس سامهون ويهي رهي. اوچتو چيائين، ”ممي، هن گيتا پڙهڻ ڪان نه سوچ نه اسين ڇو آهيون. ان طرح اسان ج گهرٻين ڪان نرالو ٻين ڪان ڪٽيل ڇو آهي. گيتا جو پستڪ بند ڪري ماءُ چيو، ”مان نه چوان اهو سوچڻ جو ڪم وجي تون ڪر. مان اٿان ٿي. آخر انيتا به شادي ڪري ويئي.

هڪ ڏينهن ماءُ چيو، ”توهين روز نوڪريءَ تان موٽي ٻاٿلي ڪٽي اچي ٿا وهو گهر ۾..... ان ڪان جيڪر هن وڏي اوستا ۾ ملڻ مٺن جي گهر هلون گڏجي گڏجي ڪنهن ستسنگ ۾

هلون.... مان ته گهر ۾ ڏاڍي اڪيلي ٿي ٿيان..... رميش اڄ گهر ۾ هجي ها ته شايد سندس ٻارن ۾ وندسري ويئي هجان ها.....“

پڙڪي اٿيو رميش جو پيءُ، چوڻ لڳو، ”وري خارش لڳي اٿيئي ڇا، ڪٽان دستو؟ وري انهيءَ ڪتي جو نالوبه زبان تي آندو اٿيئي ته هڏ گڏ ڀڃي رکندوسانءِ.“

رميش جي ماءُ تڏهن شانت ۾ ڳوڙها ڳاڙيندي ڪنڌ وني ويهي رهي.

خنڪي وڏڻ تي وري ڏوريو وسڪڻ شروع ڪيو رميش جي پيءُ، ”ملڪت ملڪت ته ڪرين پيئي سي ڪهڙا مسيت مان اٿي آيا اٿيئي ملڪت؟ ڪهڙي ملڪت توڪي پڇيوبه آهي ڪڏهن؟

جل پريون اڪيون ڪٽي رميش ماءُ چيو، ”توڪي سلڪين غصي ۾ ڏسي ڪوئي در تي پير مئي نه رکندو آهي.“

”چو نتا در تي پير رکن ۽ رکنبه چو؟ هرڪو ڪاڏي خوش آهي. ڪير ٿو ڪپي. هتي پانديءَ پوري ڪانه پوي مٿانبين سان رستو رکون.....“

”ڪهڙي هڙ ڪلڪي ويندو ڪوئي؟ پانديءَ پوري ڪيئن ناهي، گهر ۾ هيڏو پيئڻ ڪلڪڻ.....“

ٻس ڪر هاڻي عقل جي انڌي ته چپ نه ڪتي چڏيانءِ.“ تڏهين رميش ماءُ اٿي رڌڻي ۾ وڃي صندليءَ تي ويهي رهي. پنهنجي حالت تي ويچار ڪندي سندس اکين مان ڳوڙها ڳري پيا.

در تي ٺپاليءَ اچي آواز ڏنو ته رميش ماءُ جي ڏرنئي ڏڪي ويئي. هن مهل تار وارو، پلڪ ڪٽي وئي ڪي ڳنڍ ڏنلڪين. رڌڻي ۾ ٺنگيل سنت جي مورتيءَ ڪي هٿ جوڙيلڪين تيستڪين رميش جي پيءُ اٿي تار ورتي ۽ ڏيڊيءَ مان ايندو رڌڻي وٺبيهي چيلڪين: سياڻي ڏيڻين ٿي اچيئي ولات مان.“ هاڻي ماءُ جي دل گد گد ٿيڻ لڳي.

زال جي منهن تي پرسنتا پري مرڪ ڏسي مڙس چيو، ”تون ته نڙي پيئي آهينببار وٺيو ٿي اچيئي. اچي گهر سجو ڪندءِ.“